دوربور. ١) مکتب پروغرامنده کندمالدارلغنڭ حالنی او گرنمگی داخل ایدن گوی تصرفتی فکرینی درینلشدیرمك خصوصنده،
٢) گوی تصرفاتی بر نجی درجه‌لی مکتبده حاضرلانان عمومی خاصه‌لی ماتریاللرڭ مضمونی ایله طویدیرماق (شعبلندیرمك)،
٣) آغرونوم و اجتماعی تشکیلاتلرڭ ایشه جلب و اشتراك فورمالری.

مکتب و گوی معیشتی.

یازانی: **شاتسکی** چه‌ویره‌نی: م. ر.

حال حاضرده گوی ایشلری پك بویوك بیر اجتماعی اهمیت کسب ایدییور. گوی کندی عصری عاطللگیندن چیقاران باشاییشینڭ تشکیلینه چالیشیور.

شیمدیکی حالدا انقلاب کندی انشا آت قسمیله کویه قادار آنجاق ایمدی نفوذ ایده‌بیلمیش و بیر کره گیرمش اولدیغی حالده آرتیق کندی تاریخی ایشینی یاپمایا باشلایاجاقدر: (آرتیق باشلامشدر بیله). یڭی مدنیتڭ نه ماهیتده و هانگی یوللارلا گیده‌جگی مسئله‌سی اڭ چوق بیزم اجتماعی حیاتمزدن آسیلی‌در. بناء علیه کویلیلر ایچریسنده تاثیر ایده‌جك اولان بوتون مدنی قوتلرڭ قیمت و تطبیقاتینی دربندن ـ درینه مطالعه ایتمك، گوی ایشلرینڭ ماهیت، اصول و تشکیلاتینی مطالعه و تدقیق ایتمك تمامیله طبیعی‌در.

مسئله‌نڭ بویوکلك و عظمتی کندی ـ کندینه معلومدر. فقط کویلر ایچریسینه یڭی قوتلر سوق ایتمك امکانی فوق‌العاده آز اولدیقی و بونلارڭ معین بیر شکله صالینماسی ایچین اینانیلمایاجاق

قادار چوق چالیشماق لازم گلدیکی‌ده مجهول ده گیلدر. بو چابوق تأثیر ایده‌جك اولان قوتلردن بریسی گوی معلمیله مکتبدر. بیز گوی معلمی حقنده‌کی مسئله‌یی (بو دفعه، اویله گاییورکه، داها حقیقی نتیجه‌لرله) بك حقلی اولاراق قالدیرییور و اوننك اوزرینه داها چوق اجتماعی بیر آغراق بیراقیورز. کندی - کندیلیگینه آکلاشیلورکه معلمه بویوك یاردمدا بولونماق ایجاب ایدیور؛ فقط بو ایش یاردمك حقیقی اولماسی، حقیقی حیاتك شرائط و احتیاجلاری، اونلارك اوگره‌دیلمه‌سی و ایش پلاننك تدقیقی - آراشدیریلماسی مکتب تشکیلاتینك بوتون فعالیتیله اداره ایدیله‌جك بیر صورتده قورولمالیدر. حیاتی پلانلار - بك مشکل بیر ایشدر. بونا گوره‌ده مدنی ایشلرك حیاته تطبیقی ایچین دوشونولمش هر بیر تجربه‌یه معین درجه‌ده دقت ایتمك لازمدر.

خلق معارفی حقنده ایلك تجربه موقفی دائره‌نك (۳۱ - کوی) اقتصادی احتیاجیله ایچرینده‌کی مدنی ایش (باشلیجا اولاراق مکتب) تشکیلاتی آراسنداکی موازنتی نظره آلماق مسئله‌سینی میدانه قویدی. بر مربوطیت ایکی استقامتده تقرر ایده‌بیلیر:

۱) (معیشت شرائطیله بیرلکده) یرلی اقتصادی حیاتك مشکللری مکتب سیسته‌می (پروغرام، اصول تشکیلات) نه بو ویا دیگر استقامتی شرط اولاراق ویرییورلر،

۲) مکتب سیسته‌می غایه‌یه موافق اولاراق یرلی اقتصاده حیاتك استقامتنده اشتراك ایدییور. هم اونا، همده معیشت تظاهراتینه تأثیر ایدییور.

تجربه موقفی بو ایکی حالال کندی فعالیت پلانینك اساس چیزگیلرینی تعیین ایده‌رك بو پلانی تدقیق ایده‌ن بیر طاقم تجربه یاپیور.

بوتون بلان بو تصورك اوزرینه قورولمشدر که انقلاب کویده تصرفاتك ایی شکله گیرمه‌سینه دوغرو بیر مجلوبیت دوغورمیش، او، (انقلاب) کویلیلر ایچریسینده یکی قورولوشا ممانعت تشکیل ایده‌ن اسکیمیش عادتلری، اجتماعی اعتیاد و معیشت موهوماتینی آتمایا مجبور ایدیور. تصور صوك درجه خیر خواهانه‌در. بیز، متعاقباً، انقلاب دورنیك کویلری حقنده قونوشمالی‌یز .

دوغرودانداا اگر ــ خلق تعبیر نجه ــ کوی ایی یاشاماق ایسته‌یور، فقط ناصل یاپماق لازم گلدیگینی بیلمه‌یورسه او وقت دوغرو بیر ایش گورمك ایچین بو ایی حیاتك نه‌دن عبارت اولابیله‌جگینی بولمالی و بو چاره‌لری بیر یره توپلایاراق اونلارا حیاتی بیر شکل ویرمه‌لیدر. مکتب کندی معلم و متعلملریله بوانهماکی و حیاتی شکللری کندی ایشلرینده عکس ایندیریور. آنجاق یکی مکتب ایشلرینك جریان ایده‌جگی بوتون بو شکللری فوق‌العاده ساده‌لشدیرمك و بو صورتله اونی آگلاشیلاجاق و مفید اولاجاق بیر حاله سالمالیدر. بو شرائط تحتنده کوی کندیسی ایچین حیاتی و فائده‌لی بیر ایش اولماق اعتباریله مکتبی قوتلی صورتده حمایه ایتمه‌لیدر.

انقلابك بوتون کندی بویوك پلانلاریله کیچمیش اولدیغی بیر کویده (کوی ایچین دومانلی اولسا بیله) بیزه بو حرکتی گوستره‌ن چیز گیلر موجودمیدر؟

بیزم مشاهده ایتمش اولدیغمز آتیده کی یکونی تشکیل ایدیور:

۱. اکین تقسیماتنه کتله‌وی گیریش،

۲. استحصالات قونوپراسیونینك انکشافی،

۳. اولچو، تعمیرات، قوتلی غروپلارك یکی منصر فلکه نقلی،

۴. کندی اجتماعی ایشلرینك جدیتله تنقیدی،
۵. هر دورلو دەرنەك و غروپ تشکیلاتینك دائمی چالیشمالاری،
۶. گنجلك ایچریسندەکی قایناشما،
۷. ایشچی غروپلاری آراسنداکی علاقەلر. (همشهرلیك)
۸. بوتون تصرفات و معیشت تبدلاتینه بویوك دقت.
۹ — کلیسایه رغبتك آزالماسی و اونك تنقیدی.
۱۰ — روس و خارجی سیاسی مسئلەلرینه بویوك رەغبت و اعتنا.

دوتالم که — بونلار هپسی دوغرودر. مکتب بو شرائط تحتندە پایمالی و کندی ایشینی ناصل گورمەلیدر؟

اونوتمامالیدر که مکتبك باشلیجا وظیفەسی چوجوقلارلا اوغراشماقدر؛ فقط چوجوقلاردا اهالیدن آیریلماز اولدیغندان اونلارلادا اوغراشمالی داها دوغروسی اهالی ایله بیرلیکدە چالیشمالیدر. مثلا چوجوقلاری آیری آیری اوقوتماق و مکتبدن خارج ایشیدە آیریجا آپارمقدان عبارت دەگلدر؛ بونی کندی قوت و وسائطیله اویغون اولاراق واحد بیر حاله قویماقدر. البتە کندی ایشلرندە الك مهم یرلی مکتب حقندە قونوشماق لازم گلیر، مسئلەنی سادەلشدیرەلم. دییەلم که کوی فرضیاتی اوچ عنصردن متشکلدر: آ) یڭی تصرفات، ب) اونك قوئوپراسیونلاشماسی و ت) یڭی معیشت تشکیلی.

کویلرە اکین تقسیمی، استحصالات و احتیاجاتك قوئوپراسیونلاشماسی، اجتماعیتك یڭی شکللرینه قابلیت — کبی ایشلرك سوق ایدیلمەسی ایچین مدنی چارەلرك الك مرکب بیر میخانیزمی، قوتلی بیر تصرفات مبادلەسی، یڭی زحمت تشکیلاتی و اجتماعی انکشافك یڭی درجەلری لازمدر. مکتبدە کندی قارشوسندا بو کبی فرضیەلر بولوندرییور. اودە عینیله کویك یاپدیغی ایشی اجرا ایدییور. یالگز او کویك احتیاجاتینی کندی پروغرامی ایچریسنه آلاراق مکتبك

داخلی اولدیغی کبی خارجی ایشلری ایچین‌ده یکی اصول، معتود یارادییور و کندی تشکیلاتینه کویك ایلری کلن طبقاتینی جلب ایدییور.

تجربه موقفی بو ایشه ییکیرمی ایکینجی ییلده باشلامشدر. یکی فعالیت آرتیق، شبمدیلك کیزلی بیر وضعیت‌ده اولسا بیله تاثیر ایتمکده اولدیغینی عد ایتمکله بیز طبیعی ـ صحی بیر طرزده اوزون بیر قامپانیا یورودمه‌یی قطع ایتمشیز. متعاقباً، بیز باشقا ساحه‌لره نسبتاً بو یولله چالیشمانك داها دواملی و آسان اولاجاغینی نظره آلاراق ایشه معیشتدن باشلادق؛ هر حالده مکتب البته بیر طاقم عصری عادتلر و باطل اعتقادلارا تصادف ایتمه‌لی و اونلارلا مبارزه ایتمه‌لی ایدی. بیز کندیمیزه کوره تصور ایدییوردق که اگر انقلاب ایی حیاته دوغرو بیر طاقم میل و رغبتلر اویاندیرا بیلمیشسه او وقت بو اویانیقلق اهالی طرفیندن مکتبك تمیزلك و صحت ساحه‌سینده کی ایشلرینك آکلاشلماسی و حسن تلقی ایدیلمه‌سینده عکس ایتمه‌لیدر.

ایش الك ابتداده اوله وضع ایدیلمیش ایدی که چوجوقلارك حفظالصحه عادتلری یالکز مکتبده دکیل باشلیجا عائله‌لری آراسیندا تکامل ایتمه‌لی ایدی. مکتب ـ ادمان، مصاحبه، یازما و نهایت بیر تفتیش یوقلاما یری‌در.

حفظ‌الصحه و تمیزلك ایشلری (اشتغالاتی) ایسه عائله ایچریسنده اجرا ایدیلیر. ایشی یولینا قویماق ایچین ایسه مکتبك عائله اوزرنده مفتش اولماسی لازمدر،

تدریس ییلی بیر طاقم ایکی هفته‌لك دوره‌لره آیریلمیشدی، که بونلارك هر بیرینه بیزم ۱۴ مکتب معین وظیفه‌لر کوتورمیشدیلر. هر دورك صوکیندا معلملر کلیور و کندی ایشلری حقنده ایضاحات

ویریردیلر؛ یکی وظیفه‌لر آلاراف تکرار اونلاری یاپماق ایچین کندی یرلرینه، مکتباره گیدیردیلر.

مسئله‌لر بو طرزده ایدی: چوجوقلار مکتبه گلیر کن اللری تمیز بولونیور،صوکرا بویونلارینی ایچه یوبورلار، ساچلارینی ووردیریرلار. (کسدیریرلر)، پالتارلارینی، آیاق قابیلارینی و اوست گه‌یملرینی تمیزلیورلر؛ صنفی توزسیز اولاراق سوپوروورلر، اورالاری هوایه ویریرلر، یمکدن اول اللرینی، یوبورلار، آغیزلارینی ییقایورلار، قولاقلارینی تمیزلیورلر، ایولرنده تمیزلك و انتظامه رعایت ایدیورلر، حشراتلا مبارزه ایدیورلر (مصری سه‌پمه تیفو خسته‌لقی واردی)، خسته‌لر حقنده معلومات ویریورلر، دوقتور دعوت ایدیورلر والخ...

بیرنجیلر ایچین اساسی مسئاله کندی صحتلری، ایکنجیلر ایچین عائله‌لرینك صحتی، اوچینجیلر ایچن کویك صحتی، صوك غروپلار ایچین ایسه اجتماعی حفظ‌الصحه ایدی، فقط عمومیتله گوروایوردی که هرکسه شخصی عادتلر آشیلاماق لازم ایدی. بیرنجی ییل ایچین بو ایی ایدی.

نه نتیجه الده ایدیلدی؟ هر یاشدا اولان چوجوقلار بویوك بیر مراقلا بو ایشه دوام ایدییوردیلار. مکتبه گیریر کن چوجوقلارك اللرینی اوزاداراق اونلارك لازم اولدیغی کبی یایوب یاپمادقلارینی اوگرنمك ایسته‌دیکلرینی گورمك پك مراقلی بیر منظره تشکیل ایدیوردی: «یوق، سن دیرناقلارینا ایی باق گوریورمیسك اوزانمشدر.» هرکس مفتشی بویوك بیر مراقلا دیکلیوردی. ایلك اول معلم صوکرا نوبه‌جیلر تفتیش ایدییوردیلر: صوکرا عادت اوزره معلمی تفتیش ایتمکه باشلایوردیلار، بو وقت اوکندیسی جانلی بیر گوستریش واسطه‌سی اولییوردی، بو تفتیش چوق دقتلی ایدی: چوجوقلار هیچ بیر لکه، هیچ بیر بیرتیق بیراقمایور، گوزدن

قاچیرمایوردیلار. اویله گلیورکه معلملرك کندیلرینه بیله جدی صورتده صاقینماق لازم گلیوردی.

کوی عمومیتله بو یکیلکی سه‌وه‌رك - ایسته‌یه‌رك قبول ایتدی. دییوردیلرکه: «سیز، دیمك، یالگز سواد اوگرتمك ده گیل ناصل یاشامایی‌ده اوگرتمك ایسته‌یورسگز... نه اولور، بیزم چوجوقلار، اولورکه، انسانجاسینا یاشارلار. ایشته سیز بیر ایش بولدگز» بعض آتالار. چوجوقلارك صیجاق صویا اولان تمایللرندن «چوغون قوبی قیزدیرمایی بیله یتیشدیره‌میورسك...»

(احتیاج ایچین صابون پك آز بولونیوردی.) بیر مکتبده آتالاری چوجوغا بیره‌ر دستمال گتیرمیشدیلر: «أبو کیرلی‌در. هیچ صورتله تمیز یوماق (بیقاماق) اولمایور. قوی مکتبده اوگره‌نسینلر.» هر شئیدن مراقلیسی او ایدی که کویلی عائله‌لری معلمی أبوه تفتیشه بیراقمایا راضی اولیوردیلار. اونلار معلمك معین بیر حقینی تانیوردیلار. آنجاق بیز بو حقی تانیماماق ایچون قورقیوردق: مثلا؛ بلکه ده‌ه بیایردیلر که - «سیزك قولوبالاردا نه ایشگز وار». اساس اعتبار ایله بو پك ضروری ایدی. کویده مکتب یکی بیر موقع کسب ایدیلیوردی؛ بو موقع چوجوقلارك یاشایشی اوزرینده یکی اجتماعی تفتیش موقعی ایدی. بیز حس ایدییوردق که گیت - گیده دوغرو وضع ایدیله‌جك اولورسا مکتب چوجوقلارك محافظه‌سینی کندی عهده‌سینه گوتوره‌ر و مکتبك بویولی کوی اهالی‌سی طرفیندن‌ده تصدیق ایدیله بیله‌ر، بو ایسه آرتیق پك بویوك بیر موفقیت‌در.

حقیقت پك دهشتلی ایدی. بیر چوجوق دیوردی که: «بیزم کویدن صانکه بیت بولوطی کیچمیشدر؛ بیت ایله نه یاپاجقسك؟ او پك موردار بیر شئیدر. نه قدر یویورساك. ینه ده‌ریك آلتیندا قالیر، اورادا یاشایوردا...» دیه‌ ایله چوجوقلارك تولومی، ورم،

سیفلیس ، معده ـ باغیرساق خسته‌لقلری . . . قاریلار ، بلیجیلر ، فالجیلار . . .

ایش صانکه کوچوك گورولیور ، فقط بو ، گوستریبور که مکتب ایشلرینی او استفامده گیت ـ گیده دوام ایتدیرمك ممکن اولاجاقدر. مکتبده چوجوق زحمتی ایشلرینه باشلامشدر .

معلملر ، بوتون چوجوقلاردان أیوده نه یاپدیقلارینی صوریبوردیلار ، بوزه قادار مختلف بدنی ایشلر میدانه چیقدی، که بونلارك هپسینده چوجوقلار اشتراك ایدیبوردیلر . بالخاصه توقوبوجیلیقلا علاقه‌دار اولان (چارخ ساریلماسی ، یایلیقلارك باغلانماسی) کیبی ایشلرده بیر چوق آچیق استثمار تصادفلاری چوق اولیوردی ، فقط چوجوقلارك خوشینا گیدەن و اونلار ایچین بونگول اولان باشقا طرزده زحمتلرده واردی. مکتبده کویده چوجوق زحمتك دوغرو تشکیل ایدیلمه‌سی مسئله‌سینی حل ایتمه‌یی کندی قارشوسیندا بولوندیریبوردی . چوجوقلار کندی دفترلرینی زحمت موضوعنه عائد اثر و رسملرله دولدورمایا باشلادیلار ؛ کویك زحمت حیاتنده‌کی بیر چوق شیلری « تقدیر » ایدیلمش، نهایت هر مکتب چوجوقلار طرفیندن کندی حیاطلاریندا یاپیلمش اولان (باغجیلق، حیوانلارك بسلنمه‌سی، تویوقجیلق، چیچکجیلك ، بوستان ، قویو ، حیاطك تمیزلگی، آغاج اکیلمه‌سی کیبی) تصرفات زحمتینك مختلف شکللری اوزرینده دوردی ؛ بونلار باشلیجا اولان ایلك بهار و یاز (یای) زمانلارینا عائد ایشلر ایدی که مکتبك تفتیش و نظارتی آلتیندا بولونیوردی .

کویده چوجوق زحمتلریله بیرلکده یاشلیلار زحمتیده بولنیوردی؛ بونلاردا اکثراً بارد اولاراق « تقدیر » ایدیلیردیلر. مکتب ، کویله

زحمتك حیاتینه نه قدر یاقلاشوردیسه اونك قارشوسیندا بو ساحه‌ده او قادارداجدی بیر ایش اخذ موقع ایدیوردی.

چوجوق حفظ الصحه سیله آچیلمایا باشلامش اولان حیاتك دولاشیق یوماغی گیت ـ گیده معلمه ایشك یکی محیطنده ناصل داورانماق ایچین بیر طاقم وسیله، دویغو و گوستریشلر ویرمکله باشلادی.

بونلار دوغرودان‌دا یکی ایشلر ایدی: **بو، احتماعی بیر مؤسسه اولماق اعتباریله مکتب طرفیندن اجرا ایدیلمش اولان حقیقی وارلیغینك تفتیش و تقدیر ایدیله‌ه‌سی ایدی.**

ایشته، بیر مکتب مسئله‌سی اولاراق چوجوقلار غروپنه ویریلمیش اولان بویله بیر تقدیرك مثالی بودر: (قوسته‌نقا) کوینك سوروسی چایك اوطرفینده چمنده اوتلایور؛ اونلار ایچین آتلارك دالینجه سورویه گیتمکه حتی یاریم گونلك بیر زمان صرف ایتمك لازم گیلر. اگر بو گویلیلر چمنه مستقیم یوللا گیتمش اولسالار 1/4 چاغریم (وه‌رست) مسافه اولاجاقدر. بونلار مستقیم یوللا گیده‌مزلر زیرا چای (نهر) مانع اولور، بونلاردا دولاناراق (اوقوبسکی) کوپروسیندن کیچمك مجبورتینده‌درلر. بودا مستقیم یولدان دورت کره آرتق بیر مسافه تشکیل ایدیور. یایدا اونلارا مثلا؛ ۱۲۰ دفعه اوطرفه کیچمك لازمگلیر. اونلار هر دفعه‌ده 3/4 وه‌رست آرتیق مسافه گیتمش اولورلار. بیر حیاط صاحبی ایسه یاز (یای) زمانی ۹۰ وه‌رست آرتیق مسافه گتمیش اولور. هر ایش گونینه ۳۰ وه‌رست مسافه حساب ایتمیش اولورساق اوقت هر بیر اوچ ایش گونی صرف ایتمه‌لی‌در. اگر (قوسته‌نسقی) کویلیلری چای اوزریندن ۲۰ آرشین اوزونلقدا بیر کوپریجیك یاپسالار بیزم حسابمزه گوره هر أیوه بیر ایش گونی صرف ایتمك لازمگلیردی؛ زیرا (قوسته‌نقا) کوینده ۲۰ أیو موجود ایدی؛ ۲۰ نفر ایسه بیر گونده هیچ‌ده عجله ایتمه‌دن کوپروجگی

دیکه بیلیرلر. بونا گوره‌ده اونلار بیر یازدا ۴۰ ایش گونی قازانمش اولورلار.

ایشته دیگر «تقدیر» مثالی:

مکتب غروبی کویده بیر آمباری معاینه ایدییور. «ایکینجی درسده بیز آمبارا گیتدك. بیزم ایچون قاپویی آچدیلار. چوروتو قوقوسی ویرەن آغیر بیر هوا چیقدی. آمبارك سقفی پك چوق دامجیلامیش، مانطارلار گوگرمیش، دیوارلاردا بوجاقلاردا دوغرو ایسلانمیشلار.

ایسلاق، قیزمیش، چورومیش، گوگرمیش، قارتوفلار راطب بولونیور، بوقارودان چوروتوال صارقمیش، کلم فوچیلاری کوفلنمشلر. بر ایصلان بولونیور. بیز آمباری آچدق. اوّل هوا چوق آغیر و بوغوجی ایدی صوکرا هوا سافلاشمایا باشلادی. گونش دوشدی. آمباری آچماق لازمدر؛ او وقت چوروتو اولماز، هوانك چیقماسی و گیرمەسی ایچین باجالار دیکمك لازمدر.»

آمبارك صاحبەسی مکتبه قوشاراق معلمه‌دن صورییور که: «باقالم، بنم حقمده نەلر یازمیشلار؟» «تقدیر»ی اونك ایچین اوقودیلار. او، ایسه کوجه‌نەرك باغیرماغا باشلادی:

«اماده ایش ها...، بن‌ده باجا آچماق ایستەیوردم. شیمدی قاچوب یاپارام»...

اوچنجی «تقدیر»:

مکتب یانغین (اطفائیه) قواوباسینا گیدیر. چرخ (تکر) و بورولار توپراغا سانجیلمیش، اونلاری حرکته گتیرمك ممکن دگل، بورولار چورومیش فوچی (بوچقا) بوقدر. (ایش ایلك بهاردا جریان ایدییوردی.) معلم تکلیف ایدییور که یغنجاغا گیدوب اورادا معروضه‌ده بولونسینلار.

«یوق، بیز گیتمه‌یز، بیزیمله اگله‌نیر و گوله‌رلر. گندك گیت»...
معلم چوجوقلارلا بیرلکده اینیشده اوتورمیش اولان وطنداشلارا مراجعت ایده‌رك چوجوق اجلاسنیك برات‌القولینی اوقویور.

جواب اولاراق بیر گورولتو قوپیور، اسکی یاشلی بیر قوجا آجیقلانمایا باشلایور:

«بو نه‌در؟ بیزی چوجوقلارمی اوگره‌تمك ایسته‌یورلر؟» فقط مسئله‌نك جدیتی باشقالارینا تاثیر ایدیور. اونلار قطعی اولاراق «اسکی قوروولوش»ی بیراقاراق باقماق ایچین قولوبایه دوغرویونه‌لیرلر.

ــ «ذوغرودر... بونلارا کیم باقمالی ایدی؟ سن ــ؟

ــ «نیچین بن؟ بن مارتدا ایدم، ایمدی ایسه نیساندر»...

عادی بیر کوی صحنه‌سی میدانه چیقمایه باشلایور، معلم ایشه قاریشیور:

ــ «اگر ایسته‌رسه‌گز بورولارك تعمیریندن صوگرا بورولارا نظارت ایتمه‌یی مکتب کندی عهده‌سینه گوتوره بیلیر»...

ــ «نه... بوزادا مکتبك نه ایشی وار ــ بیز کندیمزده یاپارز»...

معلم هله‌لك اصرا ایتمه‌یه‌رك مکتبك بو شبهه‌سیز اولان غالبت مسئله‌سینی چوجوقلارلا محاکمه ایدییور...

«ایشته، هیچ سوگمه‌دیلر بیله!.. ظن ایدییوردق که ــ بیزی یارچالارلار.»

نه یاپماق لازم گلدیگی آیدیندر. یالگز یاپابیلمك ایچین ده گیل، چوجوقلارك قوه‌سی یتدیگی قادار کندی حصه‌لرینه دوشه‌ن اجتماعی ایشلری کندیلری یاپابیلمه‌یه چالیشماق و حیاتی اوگرنمکه «تقدیر» مدنیتی یاراتمالیدرلار.

اگر مکتب طرفیندن بیر طاقم «تخمینلر» و کوی حیاتینك مختلف جهتلری نظره آلیناراق حیاتك هر دوراو وضعیتلرینده

کندی حصه‌سینه دوشه‌ن قادر اشتراك ایتمگه چالیشیلاجاق اولورسا، اووقت بویله «پروغرام»ك غایه‌یه موافق اولدیغی تظاهر ایده‌ر.

قیش و ایلك بهاردا (یازدا) کندی علاوه ایشلرینی یاپدقدان صوکرا مکتب حال حاضرده پای ایشلرینك پك مسئولیتلی اولان بلانینی حیاته کچیرمگه باشلامیشدر. بوتون بونلار ایلریده سویله‌نمیش اولان اساسلار اوزرینه، یعنی. مکتبك پای اجتماعی ایشلرینه حقیقی صورتده اشتراك ایتمه‌سی اساسلاری اوزرینه قورولمشدر. پلاندا اوچ مسئله قراره آلنمیشدر ــ کویك اعمار ایدیلمه‌سی، عدم نظافت و مضر عنصرلراه مبارزه.

بیز کوی اعماری مقصدینی میدانه چیقارماقلا هله زورلا تمام کندی کوینی دوشونمك فکرینه قدر بو کسه‌له‌یله‌ن کوی اجتماعی حیاتینك اساسی نقصانینی اصلاح ایتمش اولورز. هر کس آنجاق ئوز خصوصی تصرفاتی حقنده دوشونیور. بیر کره‌بن چوجوقلارلا بیرلکده کویده گه‌زمگه چیقمشدم. هر کس بنه کندی ایولرینی گوستریبولردی: «ایشته، باق بنم قواوبام» ــ باق ــ باق اودرها ــ بنم آمبارم، باق، اورادا، همان او قاواق آغاجینك دالیندا بنم ایوم ــ دامینی، هله یکی اؤرتدك...»

هپسی «بنم ــ بنم» دیه باغیریبور. صانکه کوچوك أیو صاحبلری طرفیندن احاطه اولونمشسك. بونا گوره‌ده مکتب، کویده بوتون جمعیت حقنده دوشونمك عادتنك بولونماماسی‌نك کویه نه قادار ضررلی اولدیغینی بیلمگله چوجوقلاری بوتون کویك ایشلرینی دوشونمه‌یه آلیشدیریبور. متعاقباً، اگر کویده جمعیتك ایشلرینی دوشونه‌ن بویوکلر نظارتی بولونیورسا، چوجوقلارکدا بو ایشلری کندیلرینجه تقدیر ایده‌رك، کندی ایشه قاریشماق و اونلارك قورولوشیندا اشتراك ایتمك پلانینی قید ایتمگله کندی نظارتلری بولونیور.

بو ایشی بو استقامتده دوام ایتدیرمك بیرده چوجوقلاری بك چوق ایشله‌ده‌ن کوی اهالیسندن چوجوق غروپلارینی . بیر قدار آییرماق و تفریق ایتمك ایچون ضروریدر.

کوی، چوجوق تشکیلاتینی تانیمالیدر. بو عملی اولاراق قورولموش بیر کویده یالگز چوجوقلارك کندیلرینی گوستره‌جکلری و اونلارك ایشلری مقبول گوروله‌جکی تقدیرده اولابیلیر. بیز بونی ایسه آرتیق بیر چوق تصادفلرده گوربیورز.

بو تانیمانك تمامیله امکانی عمومی حفظ الصحه‌ده بك باجاریقلی بیر تجربه گوسترمیش اولان بیر مکتبده بك آیدین گورولمیشدر. او (مکتب) کندیسی ایچین و مسئله‌لری قبول ایتمیش ایدی: ۱) سوقاق، یول، قولوبا، آمبار و چایدا اولان زبیل، قیرینتی و پیسلیکلرك تمیزلنمه‌سی ۲) گبرمیش حیوانلارك لشینی باصدیرماق (کوممك)، ۳) چای و قویو صولارینك محافظه‌سی، ۴) دیوار غزته‌سی واسطه‌سیله صحیه معلوماتینك انتشار و تبلیغاتی.

مکتب، چوجوقلارا صحیه آلایلارینا یازیلمالارینی تکلیف ایتمیش. کویی دورت حصه‌یه آییرمیش. صحیه نظارتچیلری تعیین ایتمیش، ایکی سدیه یاپدیرمیش و ایشه باشلامشدی. بوتون کویی دولاشاراق بوتون انتظامسیزلقلاری قید ایتمیش ایدیلر. صوگرا چیزیلمیش اولان پلان اوزره ایشه باشلامشدیلار. بیر چوق چوقورلار قازاراق قیشدا حیاط قارشوسینا آتیلمش اولان . حیوانلاری کوممیشدیلر. بیر چوقلاری تمامیله یر به یر ایدیلمیشدی. باشدا قازما، چه‌نك و سدیه ایله سلاحلانمیش اولان اختیار معلمله چوجوقلارك بو فعلیتی کویده بویوك بیر انتباه او یاتدی اونلار دییوردیلر که:

«بو ایش بیزی اوتاندیرییور، بویله بیر ایشی چوجوقلار ده گیل، بیز کندیمیز یاپمالی ایدیك».

آلایك بعض وطنداشلارا مراجعت ایدەرك کوچەده ایولرینك قارشوسینده اولان زیبیل و یاکوبره ییغینك تمیزلەنمەسینه مساعده ایستەمەلری بعضاً پك مراقلی اولیوردی. چابوق اوتانمیش اولان وطنداشلار چوجوقلارا یاردم ایدییوردیلر. چوجوقلاردا بویوك بیر روح یوکسکلکی واردی. زیرا، اهالی تمامیله بو ایشی تقدیر ایتمك مناسبتنده بولونمیش و یاقینداکی ایشلرده مکتبله اهالی‌نك بیرلکده چالشاچاغی حل ایدیلمیش ایدی. همان بو مکتبده اکیله‌جك تخماری معاینه ایتمك و چمنك اجتماعی اولاراق بیچمیك ایشی تطبیق ایدیلمیشدرکه بونك‌دا نەقدر مقبول بیر ایش اولدیغی کندی ـ کندینه آیدیندر. چوجوقلار طرفیندن چمنك پلانی چیزیلمیش اوزرینده ایسه تاکیمیك‌نرەبی بیچەجکی ایچین قرعه آتیلان یردن چمنك نهایتینه قادار بیچینجی‌لرك گیدەجکی خطلر گوستریلمشدر: بورادان بیچینجی‌لرك یا گلیش کیتمك ایچین صرف ایتدیکلری آرتیق وقت طرح ایدیلمیش و دوغرو تشکیلات پلانی الده ایدیلمیشدر. بوندان باشقا مکتب بویوك چمن میدانچالارینك قوملارلا اؤرتولمەسی سبیلرینی اوگرەنوب‌قونك قارشوسینی گوگرتیلرله آلماق ترتیباتینه قالقیشمشلار. بوتون بونلار کوبلیلر ییغینجاغینه بیلدیریلەجکدر.

دیکر مکتب ایسه حیاطلار قارشوسینده اسکیلمیش، بیراقلمیش اولان باغچالاری اصلاح ایتمکه چالیشمیشدر. آلما آغاجلارینك قازیماسی، کوبرەلنمه، بیچلمه و تەمیزلنمه ایشلری اجرا ایدیلمیشدر. مکتب نزدینده چوجوقلاردان تفتیش هیئتی تشکیل ایدیلمیشدرکه بو حیاطلاری گەزەرك اجرا ایدیلمیش ایشك درجه و قدرینی قید ایدییورلر. غریبدرکه، بو مفتشلرك ایلك تشبثلری أیو صاحبلری

طرفیندن استهزا و گورولتو ایله قارشولانمشدی، فقط صوکرا لاری آرتیق ایشلر یولینا قویولمیش، آیریجا اعتراض فلان اولمایوردی.

اوچنجی مکتبده‌ده بویله بیر ایش أیو بوستانلاری اوزرینه اجرا ایدیلمیش ایدی. چمنك (آلاغ) یابانی اوت و داشلاردان تمیزلنمه‌سی، یول و کوپرولرك تعمیری. آغاج اکیلمه‌سی، کوچه‌لرك سویورولمه‌سی، قویو و یانغین (اطفائیه) قولوبالارینا نظارت ایتمك عادتی بیر ایش حالینی آلیوردی.

یکی بیر ایش اولان ـ چیچك یتشدیرمك پك مستثنا بیر صورتده انتشار ایتمیش همان بوتون کویلردەن بوخصوصده چوجوق قوئوپراتیفلری میدانه گتیریلمیشدی.

چیچکچیلك قوئوپراتیف و دەرنه گلرنیك مرکزی چوجوق زحمت مستملکه (قولونیا) سی اولان «فعال حیات» ایدی؛ بو چیچك تخملرنیك پایلانماسی ایشلرینی، اکینجیلری و اکیله‌جك یرلری تعیین ایدیر و چیچك سرگیلری ترتیب ایدییور.

چوجوقلاردا اویانمایا باشلامیش اولان اجتماعی اتباد دویغولاریندان بیری‌ده بیر ـ بیری یانینا گیتمك، تانیش اولماق ایسته گینی مشاهده ایتمکدر. چوجوق گوپی آرتیق اولکی کیبی دگلدر.

بوتون بو مختلف ایشلر، اونلارك قورولوشی، ییغنجاقلاردا چیقیشدا بولونماق، حسابات، مصاحبه‌لر. سرگیلر اهالینك داها چوق فعال طبقه‌لری ایچه‌ریسینده گیت گیده بویوك مزاق اویاندیرییور مکتب نزدینده پك گوزه‌ل چالیشان مکتب قومیته‌لری توپلاشیورلر. بوردادا سه‌ویملی بیر یکی‌لك واردر.

بویله‌لیکله، ایکی کویده ایلك بهاردان باشلایاراق موسقوا اعمالاتخانه و فابریقالاریندا چالیشماقدا اولان کوی اهالیسیندن ایشچی همشهریلکلری تشکیل ایدیلمکه باشلانمشدی. بو باشلانغج آرتیق

حقیقی اولاراق داها موفق شکللر آراماقلا کوی و شهر آراسینداکی رابطه‌یی تامین ایتمکله باشلامشدر. همشهریلگلر مکتبی پك گوزه‌ل حمایه ایدییور و اونك ایشلری ایچین داها دواملی تمللر یاراتیورلار. بویله‌لکله مکتب تشکیلاتی - عمومی ایش باشیندا چلیشماقدا اولان چوجوقلار معلملر و اهالی نماینده‌لری غروپلاریندان عبارت بولونیور.

شیمدی آرتیق بیر طاقم حقیقتلر گرستریبور که مکتب اولکی **اهالی ایله ایشله‌مك** مترقی‌شکلریندن **اهالی‌ایله‌بیرلگده‌حالیشماق** شکللرینه تبدل ایتمشدر، یعنی، اهالینك چوجوقلارك مادیی فعالیتی ایچین بویوك بیر سربستی یاراتماقلا مکتبله بیرلگده گنیش پداغوژی ایشلری بورودەجگی امکانی موجود بولونیور. گورولیور که کوی مکتبی بویله‌لیکله اجتماعی - قورولوش طرزی اطرافینده ابدی و دواملی چوجوق حرکاتی یاراتماغا چالیشیور. بویوك، یاشلی اهالی طرفیندن اعتماد و یاردم گوره‌ن، مستقل و فعالیتله چالیشابیله‌ن چوجوق قوئوپراتیف، ده‌ره‌نه‌ك و جمعیتلری یاراتماق کوی ایچین صوك درجه ضروری‌در.

کوی، هر حالدا، بو مقاله‌ده تصویر ایدیلمیش اولان تیپده مکتبلره قوتلی صورتده حمایه گوستره‌جکدر.
